

Denne artikkelen kan kopieres fritt og videreformidles til andre.

En forutsetning er at navn på utgiver (Strinda historielag), årbokas årstall og forfatter(e) oppgis.

Det må ikke foretas endringer i artiklene.

Det er ikke tillatt å skanne eller kopiere bilder i bøkene for bruk i andre sammenhenger.

Turer og turløyper i Estenstadmarka for rundt 60 år siden

Av Eldrid Breivik Hansen

For oss som bodde på Berg, var Estenstadmarka det naturlige turområdet. Vi brukte marka hele året. Om vinteren når snøen la seg, gikk vi på ski. Når det var barfrost, gikk vi på skøyter, særlig på Vikerauntjønna, men også på de andre dammene og vannene. Om våren og sommeren gikk vi til Bekken gård og plukket blomster og lette etter rumpe-trolldammer. Om høsten gikk vi på bærtur. Noen ganger gikk vi simpelthen bare på tur. Vi gikk om Austlia, til Månen, Nymånen, Speidersletta eller Endreplassen. Oftest gikk vi rett opp fra Bekken gård, andre ganger gikk vi gjennom Styggdalen. Vi gikk gjerne en stor flokk venner og venninner sammen, men vi gikk også i mindre grupper. Om vinteren var det en dyd av nødvendighet å gå flere sammen. Skiløypene den gangen var ikke oppkjørte, så vi skiftet på å trække løyper. Vi hadde også speiderturer, orienteringskurs og andre mer organiserte aktiviteter i marka.

Området var svært spennende for oss som turområde. Lite ante vi den gangen at det hadde vært bosetting der siden før Svartedauen, eller at noen av gårdene hadde tilhørt kirken. Vi visste ikke at det hadde vært et kalkfelt i nærheten av Tømmerholt, eller at hullet ved skiløypa

til Månen var et skjerp etter mineraler. Vi visste heller ikke at de kjellerhullene vi fant, f.eks. ved Estenstaddammen eller andre steder, var gamle hustufter. Det var i grunnen ganske bra at vi ikke visste så mye om områdets historie. Vi var nemlig utrolig nysgjerrige og utholdende når det gjaldt å finne ut av ting. Det er ikke sikkert at det hadde vært så kjekt med unger svinsende omkring i gamle ruiner og hull.

I *Strinda den gang da 2001* har Reidar Ulseth skrevet en meget interessant artikkel "Estenstadmarka. Ei lita jordbruks-grend på 1400-tallet, et fint turterreng i dag". Den er interessant å lese og gir et godt historisk tilbakeblikk. Der finnes også en del bilder.

Turterreng

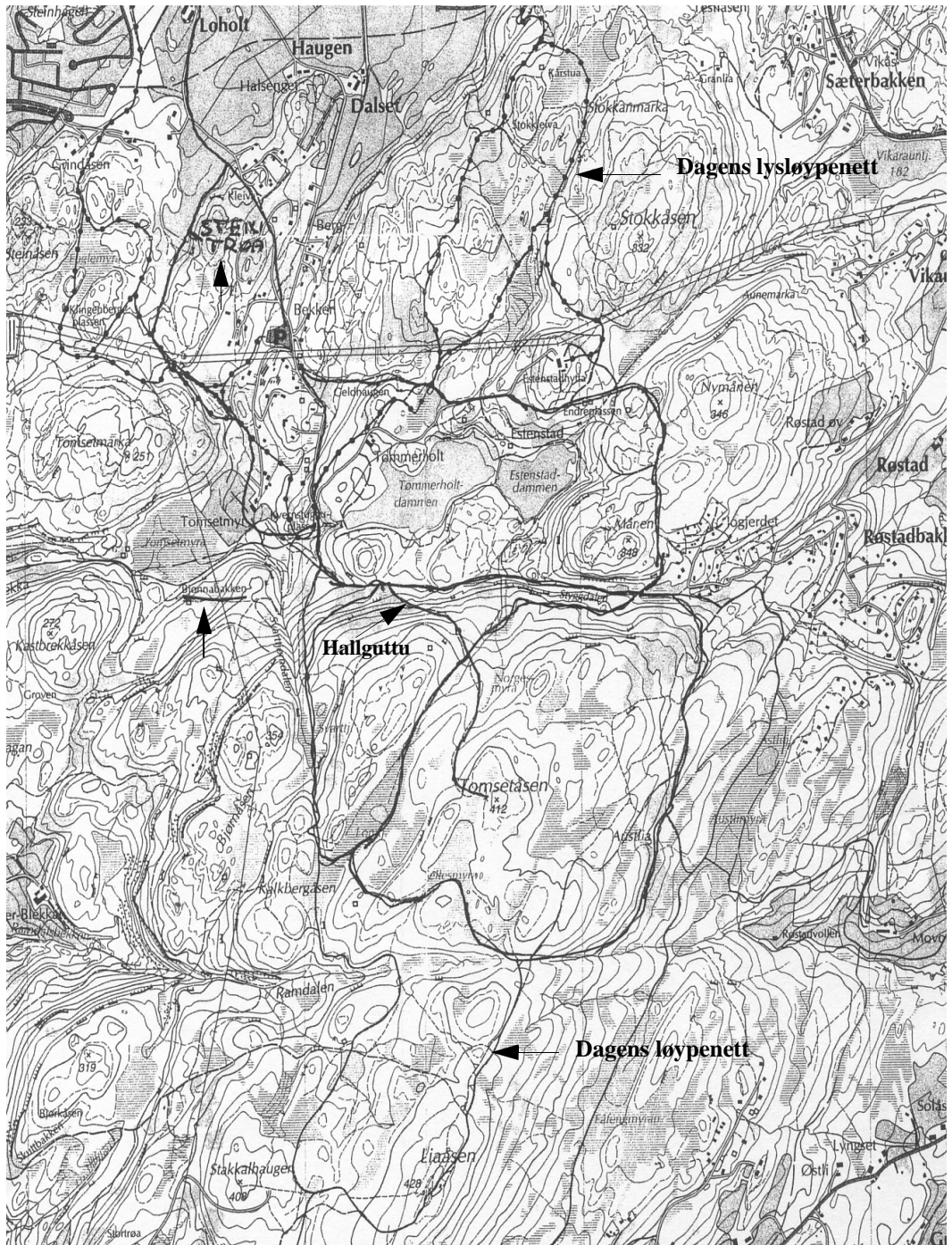
Løypene og stiene fulgte stort sett de samme traséene som i dag, men i dag går turene lenger inn i marka. Det er blitt bredere løyper, og det er muligheter for skøyting. Skøyting på ski hadde vi aldri hørt om. Når jeg ser på kartet i dag, virker ikke vårt område så veldig stort, men den gangen var både skiene og skoene mye tyngre. Jeg hadde tunge hickoryski med stålkant, og skoene hadde stålinnlegg. Det var tyngre å gå, men vi sto veldig støtt i utforbakkene. Noen gutter

På tur til Estenstadmarka i 1956. Øverst i bakgrunnen er tyskerbrakker ved Lidarende. Nederst er Veiskillet til venstre og Bergheim steinbrudd bakerst midt i bildet. Foto: Schrøder.

hadde egne hoppski. Vi andre hadde bare ett par ski. De skulle brukes til all skigåing, både “bortover”, slalåm og utfor. De fleste hadde Kandaharbindinger. Det var en wire som gikk rundt skohælen. Foran var wiren festet i en klemme. På siden av skisålen var det et par kroker på begge sider der vi kunne feste wiren. Dette gjorde at skoene ble klemt godt ned mot skisålen, og vi fikk god styring

på skiene. Når vi skulle gå bortover, løsnet vi på wiren, slik at det ble lettere å gå. Noen hadde Huitfeldtbindinger. Systemet her var lærreimer som gikk rundt skohælen og en enkel klemme på siden av skoen. Siden vi måtte trække løypene selv, ble turene kortere enn i dag. Dersom det var mildt i været, hendte det at det var slutt på snøen når vi var

Utsnitt av "Turkart Strindamarka" utgitt 1994. Trykt med tillatelse fra Wing orientering. Forfatteren har tegnet inn med svart strek det løypenettet de brukte.

på hjemtur. Da måtte vi bære skiene over Snaustrinda.

I 1945 var det lite bebyggelse øst for Kong Inges gate og syd for Jonsvannsvegen. Her var det mest gårder med store jorder. Jeg bodde i Blussuvollsbakken, og turene startet alltid hjemmefra. Det var helt greit å gå over Snaustrinda til marka. Etter hvert ble noen av jordene bebygget, men det tok mange år før det ble hus på Snaustrinda og omkring Veiskillet (Vegamot), så vi hadde en grei adkomst til Estenstadmarka. Senere (ca. 1978), når det ble mer bebyggelse, ble det merket en skiløype med en undergang i Loholt allé ved Lohove. Jeg vet ikke om noen som benyttet den. Over Snaustrinda var det ofte en bitende kald sno. Det var alltid godt å komme opp på myra ved den gamle torvstrøfabikken ved Lohove og få litt ly fra skogen. Herfra var det to veier å gå. Vi kunne enten gå over Fuglemyra forbi Steintrøa (gammel hoppbakke, nedlagt 1948/50) over Steinmarka og ned til Tomsetmyra, og derfra via en litt kron-glete løype opp til Styggdalen eller Tomsetåsen og Lomtjønnna. Eller vi kunne gå litt lenger nord og over Kleiva. Her lå det den gangen noen få hus eller hytter. Siden gikk løypa mot Bekken gård. Det var ingen parkeringsplass på Bekken den gangen, men et lite gårdsbruk. Siden var det bare å gi seg i kast med den bratteste delen av bakken opp til Estenstaddammene. Her var det greit å komme seg opp. Det hendte at det sto

en mann og solgte appelsiner oppi bakken.

Man kunne også gå veien mot Tømmerholt og siden stien over Kvernhusflata til Styggdalen og videre til Månen eller oppover Svarttjønndalen mot Tomsetåsen og Lomtjønnna. På toppen kunne vi av og til treffe på elg. En og annen storfugl kunne vi også høre. Herfra kunne vi gå mot Austlia, eller vi kunne renne hjemover. Dersom vi valgte å renne ned, hadde vi flere muligheter. Vi kunne ta den veien vi kom opp, eller renne ned mot Røstadbakken og Styggdalen, eller ned Hallguttu som endte opp i sørenden av Styggdalen. Hallguttu var bratt og vanskelig, fordi løypa også ble brukt til å frakte tømmer med hest og støtting. Gikk vi over Austlia, hadde vi en praktfull utsikt over Jonsvatnet og grensefjellene mot Sverige. På godværsdager var det godt å sitte her og spise matpakken, og det hendte ofte at vi traff på skogsfugl som tiur og orrfugl. Denne løypa endte også opp i Styggdalen ved Røstadbakken. Jeg husker alle skiløypene ned til Styggdalen som bratte og utfordrende, både fra toppen av Austlia og fra Månen.

Fra Bekken gård gikk de fleste til Månen. Løypa var nok smalere, men fulgte omtrent samme traséen som i dag. Fra Månen var det den gangen fin utsikt over byen og Bymarka. Senere vokste det opp trær som tok det meste av utsikten. Løypene nedover var greie. Et sted på nedfarten måtte vi være litt forsikti-

ge, for her lå det et gammelt skjerp. Det visste vi ikke den gangen, og bra var nok det. Jeg går ut fra at vi ellers hadde undersøkt saken. Nå var det bare om å gjøre å ikke falle ned. Det gjorde vi heldigvis ikke, men vi hørte om en som hadde gjort det. Hullet ble senere tettet igjen.

Når Berg skole hadde skidag, møtte vi med ski, matpakke og godt humør. Lærerne var annerledes også, blidere og i sportsklær. Vi hadde jo litt av et nærområde å boltre oss på.

Før jordet ved Berg prestegård ble utbygget, var det et yndet område med små og store bakker. Dessuten lå det jo svært nært skolen. Fra senere skoleskidager husker jeg bakkene ved Loholt gård og Steintrøa, den store skibakken der. Der ble det fart i guttene, det skulle hoppes. Ved Tomsetmyra lå det enda en hoppbakke, Bjørnåsen (nedlagt 1950/55) Alle disse stedene lå i gangavstand fra Berg skole, så vi gikk både fram og tilbake, foruten at vi deltok i aktivitetene med liv og lyst. Litt sydvest for dette området lå Kastbrekka med den største hoppbakken i området. Den ble nedlagt i 1955/56.

Om vinterettermiddagene hendte det ofte at vi laget oss utforløyper, slalåmløyper og hoppbakker i nærområdet. Foruten de stedene jeg har nevnt tidligere, brukte vi også bakkene i Bekkvollalen og nedenfor Steinanvegen mot Otilienborg. Midt ute på Snaustrinda

mellom Trafostasjonen på Moholt (Frode Rinnans veg) og Valentinlyst gård var det også bakker som vi av og til dro til.

Etter hvert er løypenettet i Strindamarka blitt utvidet. Løypene går nå over Stakalhøgda og Liaåsen mot Austlia eller rundt Liaåsen forbi Rossmo over Fåfengmyrene og ned i Styggdalen. Skiutstyret er blitt lettere, løypene er oppkjørte, og starten for turene er flyttet nærmere marka. I 1958 kom Estenstaddhytta. Det er blitt parkeringsplasser på Torvmyra ved Lohove og ved Bekken gård. De samme traséene kan brukes både til bærturer, soppturer eller bare vanlige turer. Rundt Estenstaddammen koser familiene seg i dag. Men Strindamarka har også i dag store muligheter for ensomme skiturer, men da må man trække løype selv.

Speideraktiviteter

Det var særlig Strindatroppene som holdt til i Estenstaddmarka. Enkelte guttetropper hadde egne hytter. Dette var barhytter eller gapahuker der de også kunne overnatte. På søndagene, (vi hadde ikke lørdagsfri på skolen den gangen), når det var bart i marka, var det gjerne et yrende liv av speidergutter og -jenter på Speidersletta ved den øverste Estenstaddammen. Her var også ruinen etter et gammelt hus. Kjelleren sto igjen og var et spennende utforskningsobjekt. Dette er restene etter Estenstad gård. Dammene lå der inngjerdet og var ikke lett tilgjengelige. Det var ikke lov å gå

Speiderjenter i aktivitet på låvebrua til Bekken gård. Foto utlånt av Eldrid Breivik Hansen.

innenfor gjerdet, for Estenstaddammene var den gangen en del av Strindas drikkevann. Dessuten var damvokteren som bodde på Tømmerholt, streng, så vi jentene våget aldri å gå innom gjerdet. Likevel hørte vi at enkelte både hadde fisket og badet i Estenstaddammene. Tidligere var det en speiderslette ved Endreplassen også, hvor det var tilsvarende aktiviteter, men der var det plantet små granbusker. Nå er det en bred sti der med et skilt.

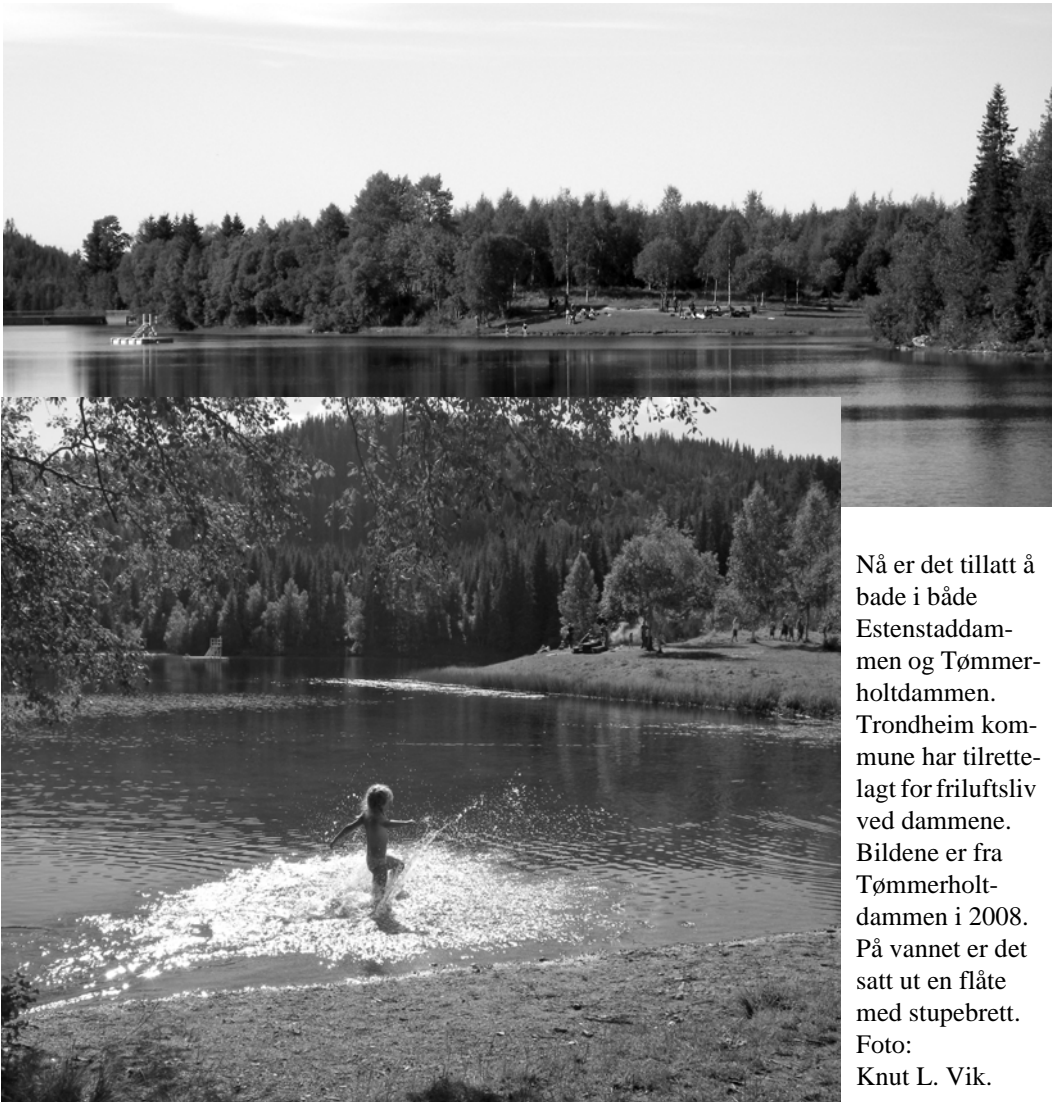
På Speidersletta yrte det av unger som alle hadde grønne skjurf. Det var det alle hadde av speiderdrakten. Like etter krigen var det ikke så enkelt å få tak i en hel speiderdrakt. Noen hadde også speiderlue eller andre deler av drakten. Det var stor stas med den grønne snora og fløyta som laget masse lyd.

På sletta hadde vi sporlek. Da gikk patruljene sammen. Når vi kom til en post, gikk patruljeføreren fram, hilste og presenterte patruljen, og så fikk vi oppgavene våre. Det var laget ei løype med sportegn i bakken, gjerne piler laget av kvister, eller sporene var streket opp. Det var flere poster hvor vi skulle vise at vi mestret de forskjellige speideraktivitetene. En post kunne f.eks. ta for seg førstehjelp. Der laget vi forbindinger som hodebandasje, armen i fatle, bandasjer for ankel, for kne eller finger, og vi laget bærer til å frakte "sårede" på. På andre poster skulle vi bestemme planter. Vi sendte og mottok morsebeskjeder. Noen brukte også semafor. Vi lekte Kims lek der vi skulle huske forskjellige gjenstander som vi fikk se på en kort stund. Vi øvet oss i bruk av kart og kompass, livlinekasting, båttenning, avstandsbedømming, knuteknytning osv. Alt dette skulle hjelpe oss til å ta oss

fram i naturen, hjelpe andre og i det hele tatt være gode speidere. Når vi mestret disse aktivitetene, fikk vi grader og merker, slik at man av uniformen og distinksjonene kunne se hvor dyktig den enkelte var.

Større konkurranser som omfattet alle speiderne i byen eller kretsen, ble holdt

på Helkansæter i Bymarka. Det var de samme aktivitetene som ble drevet der som de vi hadde øvet oss i på Speidersletta. Jeg har ikke sett så mange speidere i de senere årene, men de er der sikkert. De har bare flyttet litt utenfor det området der alle går.

Nå er det tillatt å bade i både Estenstaddammen og Tømmerholdtdammen. Trondheim kommune har tilrettelagt for friluftsliv ved dammene. Bildene er fra Tømmerholdtdammen i 2008. På vannet er det satt ut en flåte med stupebrett. Foto: Knut L. Vik.